

الگوی مشارکت ذی نفعان در شکل گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی (مورد مطالعه: شهر تهران)

سید مصطفی تقوی^۱ - کرم الله دانشفرد^{۲*} - ناصر میرسپاسی^۳

چکیده

زمینه و هدف: شهر تهران دارای پتانسیل زیادی در زمینه گردشگری فرهنگی بوده که تاکنون از این ظرفیت به درستی استفاده نشده است. یکی از مشکلات موجود در این زمینه، عدم نقش آفرینی مؤثر ذی‌نفعان مختلف در خط‌مشی‌گذاری است که مانع استفاده از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های آن‌ها در این زمینه می‌شود. بنابراین، هدف تحقیق ارائه الگوی مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی در شهر تهران است.

روش پژوهش: تحقیق حاضر از دیدگاه مخاطبان توسعه‌ای- کاربردی و همچنین از نظر روش در زمره تحقیقات کیفی محسوب می‌شود. به منظور طراحی الگوی تحقیق از روش تحلیل تم استفاده شد. مشارکت کنندگان در تحقیق شامل ۲۱ نفر از خبرگان دانشگاهی و همچنین مدیران شهرداری تهران بودند که به شکل هدفمند انتخاب شدند. روش گردآوری داده‌ها نیز مصاحبه نیمه ساختار یافته بود که دارای حداقل تحصیلات کارشناسی ارشد در زمینه گردشگری و دارای ۲ مقاله یا یک کتاب در زمینه خط‌مشی‌گذاری گردشگری و سابقه اجرایی بیش از ۳ سال در زمینه‌های مرتبط با گردشگری فرهنگی، که به شکل هدفمند انتخاب شدند. روش گردآوری داده‌ها نیز مصاحبه نیمه ساختار یافته بود.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان داد ابعاد مشارکت ذی‌نفعان در زمینه خط‌مشی‌گذاری گردشگری فرهنگی شامل مواردی از جمله شناسایی و توسعه بستر مشارکت ذی‌نفعان، ارتباط و حمایت مؤثر با ذی‌نفعان، ترغیب ذی‌نفعان، تاکید بر مشارکت حداکثری و ایجاد ساختار مشارکت ذی‌نفعان و توجه به مساله شناسی از نگاه ذی‌نفعان و همراستایی بین آنان است. همچنین، مجموعه‌ای از عوامل پیشران، تعدیل‌گر و زمینه‌ای و نیز پیامدهای مشارکت ذی‌نفعان در زمینه خط‌مشی‌گذاری گردشگری فرهنگی شناسایی شدند. نهایتاً، براساس متغیرهای شناسایی شده، الگوی تحقیق ایجاد گردید.

نتایج: نتایج تحقیق نشان داد که به منظور توسعه گردشگری فرهنگی و بهبود خط‌مشی‌گذاری در این حوزه، بهره‌گیری از مشارکت مؤثر ذی‌نفعان می‌تواند اثربخش باشد. همچنین، موفقیت در جلب مشارکت ذی‌نفعان و استفاده از ظرفیت آن‌ها نیز نیاز به توجه به ابعاد نه گانه و عوامل مؤثر شناسایی شده دارد.

واژگان کلیدی: پیامدهای سیاست‌گذاری، ویژگی‌های ذی‌نفعان، پیشران‌های سیاست‌گذاری، پیشران‌های گردشگری

۱. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی گرایش تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری عمومی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. استاد، گروه مدیریت دولتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

۳. استاد، گروه مدیریت دولتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

مقدمه

مشارکت ذی‌نفعان به عنوان سنگ بنای خط‌مشی‌گذاری معاصر محسوب شده و یکی از ابزارهای ایجاد دموکراسی و زمینه‌ساز توسعه پایدار در سازمان‌ها است. مشارکت ذی‌نفعان باعث استفاده از دانش و ارزش‌های مشترک و همچنین، کاهش اختلاف نظر بین ذی‌نفعان، مدیران و مسئولان شده و بین آن‌ها اعتماد ایجاد می‌کند (شیخ بگلو و همکاران، ۱۳۹۹). فرآیند خط‌مشی‌گذاری و حل مسائل عمومی، تنها فعالیتی دولتی نیست (هرچند معمولاً نقش نهادهای دولتی پررنگ‌تر است)؛ به همین دلیل، روش‌های شناسایی مسأله و یافتن راه حل برای آن، نیاز به مشارکت عمومی مردم، احزاب، گروه‌ها و نظایر آن دارد (عباسی و دانش فرد، ۱۴۰۰). به گفته دانشمندان، اکثر حوزه‌های فعالیت سازمان‌یافته توجه کافی به مشارکت ذی‌نفعان در تصمیم‌گیری و ایجاد توازن بین منافع مختلف ندارند (رایسین و همکاران، ۲۰۱۸). تصور می‌شود که تحریک مشارکت ذی‌نفعان از طریق ایجاد و توسعه روابط مبتنی بر همکاری، در راستای تقویت اجرای حکمرانی مشارکتی است (کروم، ۲۰۱۷). حکمرانی مشارکتی، مشارکت ذی‌نفعان و فرآیند کار با یکدیگر را با دلالت بر یک ارتباط دو طرفه با هدف افزایش نفوذ و تعامل چندجانبه بین همه بازیگران برجسته می‌کند (رایسین و همکاران، ۲۰۱۸). براساس دیدگاه دونگ و همکاران (۲۰۱۸)، مشارکت ذی‌نفعان به دلایل داخلی (مانند انفعال خود ذی‌نفعان، رفتار غیرهمکاری و غیره) و دلایل خارجی (مانند شکاف مکانی و تجربه منفی همکاری) همیشه مناسب نیست. این مشکلات حداقل تا حدی می‌تواند با نهادینه‌سازی مشارکت ذی‌نفعان حل شود. همچنین، یکی از بهترین راه‌ها برای تدوین درست و با کیفیت سیاست‌های عمومی که بتواند مشکلات جامعه را حل کند، مشارکت دادن نخبگان است (رمضانپور و همکاران، ۱۴۰۰). عدم توجه به مشارکت ذی‌نفعان در تدوین خط‌مشی‌های عمومی در ایران، موجب شکل‌گیری خط‌مشی‌های ناکارآمد می‌شود که در حل مسائل عمومی ناتوان است (شیخ بگلو و همکاران، ۱۳۹۹). با توجه به ضرورت مشارکت ذی‌نفعان در

تدوین خط‌مشی‌های عمومی، باید کلیه ذی‌نفعان با به اشتراک گذاشتن دانش و اطلاعات خود باعث ایجاد اطلاعات مفید و پشتوانه‌ای محکم برای بهبود بلندمدت در تدوین خط‌مشی‌های عمومی شوند تا اینکه بتوانیم به نقطه مطلوب برسیم (لنگولد و همکاران، ۲۰۱۶). نرخ‌های بالای مشارکت ذی‌نفعان می‌تواند حکمرانی باکیفیت ایجاد کند، که روند توسعه هماهنگ را در زمینه زندگی اجتماعی و پایداری ارتقاء می‌دهد (ویتالیسا و همکاران، ۲۰۲۱).

از طرفی، بخش مسافرت و گردشگری یکی از بزرگ‌ترین و متنوع‌ترین فعالیت‌های اقتصادی در جهان محسوب می‌شود. گردشگری یکی از صنایع بزرگ جهان است که منافع اقتصادی زیادی را برای مناطق مقصد جذب می‌کند (باپتیستا و همکاران، ۲۰۱۹). از دهه ۱۹۵۰، گردشگری (اقتصاد گردشگری) یکی از پویاترین صنایع در حال توسعه در اقتصاد جهانی و اقتصادهای ملی بوده که در سال ۲۰۱۹ سهم ۱۰ درصدی در تولید جهانی و سهم بیش از ۹ درصدی در بازار کار داشته است (پاناسیوک و اسکولسکا، ۲۰۲۱). همچنین، گردشگری به عنوان یکی از مهمترین ابزارهای توسعه در جهان مطرح شده و در حال حاضر، بزرگ‌ترین و سریع‌ترین صنعت در حال رشد جهان شناخته شده است (شیبانی‌نیا و همکاران، ۱۴۰۰). طبق برنامه چشم‌انداز بیست‌ساله کشور، در برنامه چهارم توسعه حداقل باید ۴ میلیون گردشگر خارجی وارد ایران شده باشند و متأسفانه آمارهای ورودی تا سال دوم برنامه تنها ۲۵۰ هزار توریست واقعی ثبت شده‌اند (حاج آقامیر و همکاران، ۱۴۰۰). از طرفی، بررسی اسناد و قوانین فرادستی ایران نشان داد که صنعت گردشگری کمتر مورد توجه سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کلان کشور بوده است (ویسی، ۱۳۹۶). در جمهوری اسلامی ایران، در سال‌های اخیر بین چشم‌انداز و سیاست‌های کلان توسعه گردشگری مندرج در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله و اجرای این سیاست‌ها در بستر واقعی، خلاء اساسی وجود دارد (کروبی و همکاران، ۱۳۹۹).

خط‌مشی‌گذاری گردشگری به دلایلی مانند نبود اجماع، عدم تجانس و عدم قطعیت پیچیدگی‌های زیادی دارد. وجود طیف وسیعی از گردشگران و دامنه

=====

اگرچه شهر تهران به عنوان پایتخت کشور، بیشتر به عنوان مرکزیت سیاسی و اداری کشور مدنظر است، اما دارای ظرفیت‌های بالقوه زیادی برای توسعه گردشگری و به طور ویژه گردشگری فرهنگی و مذهبی است. حرم امام خمینی (ره)، حرم شاه عبدالعظیم در شهر ری، امامزاده صالح (تجربیش)، امام زاده داوود، امام زاده یحیی، مسجد مصلی در تهران، امامزاده قاسم (ع) در منطقه شمیران، کلیسای سنت سرکیس در تهران، آتشکده زرتشتیان (آدریان)، کاخ سعدآباد و گلستان و دیگر بناهای تاریخی تنها تعدادی از جاذبه‌های گردشگری فرهنگی در شهر تهران هستند. تاکنون بحث گردشگری فرهنگی در شهر تهران چندان به طور جدی مورد پیگیری قرار نگرفته، اما در چندسال اخیر این بحث با جدیت بیشتری توسط مسئولان مطرح شده است. البته، با وجود اینکه در شهر تهران بسیاری از فعالان حوزه گردشگری مانند دانشگاه‌ها، آژانس‌های گردشگری، انجمن‌های تخصصی، سازمان‌های مردم‌نهاد، بخش خصوصی و ... فعالیت می‌کنند، تاکنون کمتر از مشارکت آن‌ها در زمینه سیاست‌گذاری توسعه گردشگری مذهبی استفاده شده است. بدین منظور، شهرداری و شورای شهر تهران به دلیل در اختیار داشتن ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های موردنیاز و نیز قدرت اجرایی، یکی از نهادهای مهم و تاثیرگذار در زمینه سیاست‌گذاری در زمینه گردشگری فرهنگی شهر تهران محسوب می‌شوند. این تحقیق با محوریت شهرداری تهران به عنوان یکی از نهادهای مهم سیاستگذار در زمینه توسعه گردشگری فرهنگی شهر تهران انجام می‌پذیرد. از این رو، مدیران و خبرنگاران شهرداری تهران می‌توانند تاثیر زیادی در جهت‌دهی درست خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی ایفا کنند که در این تحقیق از نظرات آنان در کنار خبرنگاران دانشگاهی استفاده شد.

تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های گردشگری حجم عظیمی از انرژی و منابع مالی و انسانی بخش گردشگری کشور را به خود اختصاص داده است، درحالی‌که خروجی این حجم از سرمایه‌گذاری بسیار ناچیز می‌باشد. با توجه به

گسترده‌ای از خدمات متنوع، بر این پیچیدگی افزوده است. از این رو، وجود ارتباطات چندگانه بین سازمان‌ها و برنامه‌های مختلف ضروریست (استونسون^۱ و همکاران، ۲۰۰۸). سیاست‌گذاری گردشگری باید به دنبال ایجاد شرایطی باشد که همکاری میان ذی‌نفعان گردشگری را تسهیل و مورد حمایت قرار دهد (چلدنر و ریچی، ۲۰۰۹). مدیران دولتی نیز باید از توان و ظرفیت شهروندان، بخش خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد در حل مسائل منطقه‌ای، محلی و گردشگری استفاده نمایند (جوانمردی و همکاران، ۱۳۹۷).

گردشگری فرهنگی به عنوان یک نوع از گردشگری از نظر انگیزه به وضوح متفاوت از سایر انواع گردشگری بوده و هدف اصلی آن گسترش دانش در زمینه کشف میراث هنری و یا معماری سرزمین‌های مختلف است (استراتان^۲، ۲۰۱۵). گردشگری فرهنگی و مذهبی به عنوان یکی از اشکال گردشگری، از جمله پررونق‌ترین انواع گردشگری در زمان حاضر است (فیروزجائیان و یوسفی، ۱۳۹۳). همچنین، گردشگری فرهنگی-مذهبی از رایج‌ترین اشکال گردشگری در جهان است و صاحب‌نظران صنعت گردشگری بر این باورند که به دلیل موقعیت فرهنگی و مذهبی خاص ایران جای رشد و توسعه بسیاری در میان کشورهای دیگر دارد (اکبری و همکاران، ۱۳۹۹). امروزه، گردشگری فرهنگی در راستای کسب درآمد و همچنین جهت حفظ میراث فرهنگی مورد توجه کشورهای مختلف قرار گرفته است. توسعه گردشگری فرهنگی می‌تواند در راستای توسعه منطقه‌ای، افزایش اشتغال و در بعد ملی افزایش درآمد و حفظ میراث فرهنگی را به دنبال داشته باشد (یوسفی، ۱۳۹۷).

از جمله مناطق گردشگرپذیر کشور که در سال‌های اخیر پذیرای شمار زیادی از گردشگران داخلی و خارجی بوده، شهر تهران می‌باشد. بنابراین، برنامه‌ریزی مناسب و علمی در صنعت گردشگری این شهر می‌تواند آن را به یکی از مهم‌ترین مراکز گردشگری کشور ایران تبدیل کند (پروین و همکاران، ۱۳۹۸).

² Stratan

¹ Stevenson

این نکته که صنعت گردشگری از منابع مهم کسب درآمد ارزی است و تاکنون در شهر تهران از قابلیت‌های شگرف گردشگری فرهنگی، درآمدزایی شایسته‌ای ایجاد نشده است. بدون شک در نظر گرفتن همه عوامل و عناصر تعیین کننده در شکل‌گیری خط‌مشی فرهنگی می‌تواند به اجرای مؤثر آن کمک کند. به عبارت دیگر، مشارکت دادن تمام بازیگران اجرای خط‌مشی فرهنگی در شکل‌گیری آن امری ضروری و مهم می‌باشد. بحث اساسی و مهم این پژوهش این موضوع است که چه اقدامات و عواملی در مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی در شهر تهران تاثیرگذار است. از این رو، در این مطالعه به طراحی الگوی مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی در شهر تهران پرداخته می‌شود. همچنین، سوالات پژوهش عبارتند از:

- ۱) ابعاد و مولفه‌های مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی در شهر تهران کدامند؟
- ۲) الگوی مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی در شهر تهران چگونه است؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

کامینگ و نورگارد (۲۰۰۴)، ظرفیت سیاست‌گذاری عمومی را توانایی استفاده از تمامی منابع فکری و سازمانی در تملک دولت تعریف کرده اند (همانند تخصص یا تجربه داخلی). بررسی‌ها نشان می‌دهد که از اواسط دهه ۱۹۸۰ میلادی، مدیریت و درگیرسازی ذی‌نفعان برای تحقق اهداف سازمانی و یافتن راهکارهای مناسب برای مواجهه با چالش‌های مشترک، در حوزه‌هایی نظیر مدیریت استراتژیک، مدیریت پروژه، حسابرسی اجتماعی و حاکمیت شرکتی مورد توجه جدی قرار گرفته است (گل‌دار و همکاران، ۱۳۹۶). مشارکت بر اساس دیدگاه بانک جهانی (۱۹۹۶) به عنوان «فرآیندی که از طریق آن ذی‌نفعان بر طرح‌های توسعه، تصمیم‌گیری و منابع تأثیر گذاشته و آن‌ها را کنترل می‌کنند»، تعریف شده است (لویت و همکاران، ۲۰۱۲). علی‌رغم پذیرش

عمومی مشارکت، همیشه مشخص نیست که چه چیزی مشارکت عمومی را از مشارکت ذی‌نفعان متمایز می‌کند (لویت و همکاران، ۲۰۱۲). از طرفی، الخفاجی (۱۹۸۹) ادعان داشت که هویت ذی‌نفعان بسته به مسائلی که در آن سهم دارند، با گذشت زمان تغییر خواهد کرد. به عبارت دیگر، شناسایی ذی‌نفعان فرآیندی پویا است. ذینفعی که در یک مرحله چرخه عمر قدرتمند است، ممکن است تأثیر کمی یا حتی بدون تأثیر بر سیاست‌گذاری در مرحله چرخه عمر دیگر باشد.

موضوع پژوهش در تعدادی از تحقیقات داخلی و خارجی بررسی شده است. عباسی و دانش‌فرد (۱۴۰۰) در پژوهشی به ارائه الگوی مشارکت شهروندان در مرحله شناسایی مسائل عمومی پرداختند. نتایج نشان داد که مشارکت شهروندان در شناسایی مسائل عمومی دارای سه بعد مشاوره، شراکت و توانمندسازی است. یافته‌های پژوهش رضانپور و همکاران (۱۴۰۰) در مورد مسئله عدم مشارکت نخبگان در تدوین سیاست‌های عمومی نظام جمهوری اسلامی ایران، نشان‌دهنده بیشترین تأثیر موانع سه‌گانه «ضعف فرهنگ تحمل مخالف و تضارب آرا در کشور»، «فقدان فرهنگ شایسته‌سالاری» و «سیاست‌زدگی مفرط در حکمرانی» است. نتایج تحقیق معدنی (۱۴۰۰) نیز نشان داد که ارتباطات و تعاملات بین نهادهای متولی در خط‌مشی‌گذاری زیست‌محیطی در بستر گردشگری سبز مؤثر است. شیخ‌بگلو و همکاران (۱۳۹۹) نیز در تحقیق خود به ارائه مدل مشارکت ذی‌نفعان در خط‌مشی‌گذاری عمومی در سازمان غذا و داروی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پرداختند. مدل‌هایی، نمایانگر سطوح چهارچوب مشارکت ذی‌نفعان در خط‌مشی‌گذاری عمومی، شامل عوامل بسترساز مشارکت ذی‌نفعان، شرایط تعامل با ذی‌نفعان، عوامل اثرگذاری ذی‌نفعان، شرایط عملیاتی مشارکت ذی‌نفعان و نتایج و پیامدهای مشارکت ذی‌نفعان است. یافته‌های پژوهش کروبوی و همکاران (۱۳۹۹) نیز گویای آن است که شرایط اجرای سیاست گردشگری در جمهوری اسلامی ایران شامل مواردی از قبیل نهادینگی گفتمان توسعه گردشگری، آمادگی برای اجرا، انگیزه و تعهد به

=====

اجرا و هماهنگی و حمایت بیرونی و درونی است. همچنین، گل‌دار و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیق خود به طراحی چارچوب مفهومی درگیرسازی ذی‌نفعان در خط‌مشی‌گذاری عمومی پرداختند. مولفه‌های شناسایی شده در این تحقیق شامل مواردی چون شناسایی ذی‌نفعان، تجزیه و تحلیل ذی‌نفعان، تعیین سطح اهمیت و اولویت بندی ذی‌نفعان، انتخاب استراتژی درگیرسازی ذی‌نفعان و رضایتمندی ذی‌نفعان است.

مختاریان (۱۳۹۶) در پژوهشی به طراحی شبکه اجرای تعاملی سیاست‌های فرهنگی کشور پرداخت. براساس یافته‌ها، در مرحله برنامه‌ریزی، چهار بازیگر شامل سیاست‌گذاران فرهنگی، نخبگان فرهنگی، مدیران فرهنگی، کارشناسان فرهنگی دولتی به ایفای نقش می‌پردازند. سپس در مرحله پیاده‌سازی برنامه‌ها، مجریان فرهنگی دولتی، مؤسسات فرهنگی خصوصی، تشکل‌های فرهنگی مردمی، مروجان فرهنگی و نهایتاً جامعه (مردم) با همکاری همدلانه خود و استفاده از تمام ظرفیت‌های کشور به اجرای تعاملی سیاست‌های فرهنگی می‌پردازند. جهان‌دیده و همکاران (۱۳۹۶) نیز در پژوهش خود به طراحی مدلی برای خط‌مشی‌گذاری شبکه‌ای در حوزه گردشگری کشور پرداختند. براساس یافته‌ها، سه دسته عوامل ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای شناسایی شد. همچنین دانایی فرد و همکاران (۱۳۹۱)، پژوهشی با هدف شناسایی ابزارهای خط‌مشی‌گذاری برای اجرای خط‌مشی ملی گردشگری در ایران انجام دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که ابزارهای خط‌مشی گردشگری با توجه به نقش‌هایی که دولت‌ها در گردشگری ایفا می‌کنند به سه دسته ابزارهای تنظیمی، شناختی و هنجاری تقسیم می‌شوند و دولت با استفاده از این ابزارها می‌تواند موجب پایداری گردشگری شود.

در بین پژوهش‌های خارجی، سانچز و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که برای اینکه گردشگری پایدار باشد، ذی‌نفعان باید در فرآیند تصمیم‌گیری استراتژیک مشارکت کنند. نتایج پژوهش ویتالیسوا و همکاران (۲۰۲۱) نیز گویای آن است که

مشارکت ذی‌نفعان در حکمرانی محلی به عنوان کلید توسعه استراتژیک محلی محسوب می‌شود. یافته‌های پژوهش بیرهیده و همکاران (۲۰۱۵) نیز نشان داد که مشارکت به عنوان یک جنبه سازمانی و یکپارچگی خط‌مشی به عنوان یک بعد برنامه‌ای تا حدی با هم مرتبط هستند. رایسین و همکاران (۲۰۱۸)، در پژوهش خود دریافتند که مکانیسم‌های نهادی، روبه‌ای و مدیریتی برای ایجاد توازن در مشارکت همه گروه‌های ذینفع در فعالیت‌های دارای منافع مشترک مورد نیاز است. لویت و همکاران (۲۰۱۲) نیز در تحقیق خود اشاره می‌کنند که مشارکت هنوز هم از نظر مفهومی و هم از نظر فنی در حال توسعه است. آن‌ها چارچوبی برای مشارکت ذی‌نفعان ارائه کردند که نقاط قوت اصلی آن سازگاری با زمینه‌های مختلف، ماهیت کل‌نگر آن، توانایی آن در ادغام علوم اجتماعی و فنی و ترکیب آن با ابزارهای مشارکتی عملی است.

جمع بندی مبانی نظری و تحقیقات پیشین نشان داد که اگرچه اکثر تحقیقات موجود بر اهمیت مشارکت ذینفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی تاکید کرده‌اند، اما مبانی علمی در زمینه مشارکت ذینفعان در این زمینه محدود بوده و محققان تنها به ارائه تعدادی از رهنمودها و پیشنهادات کلی اکتفا کرده‌اند. همچنین، در تحقیقات پیشین الگویی عملیاتی و بومی که بتواند رهنمودهای اجرایی برای مشارکت اثربخش ذینفعان ارائه دهد، مشاهده نشد. از این رو، به منظور پر کردن خلاء تحقیقاتی موجود، هدف این تحقیق ارائه الگویی کاربردی و بومی برای مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی در شهر تهران است.

روش شناسی پژوهش

هدف پژوهش حاضر، ارائه الگوی مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی است. این پژوهش از نظر هدف توسعه‌ای- کاربردی و از نوع تحقیقات کیفی است. نتایج این تحقیق می‌تواند برای ارتقای شرایط مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی در شهر تهران بکار

گرفته شود. همچنین، روش مورد استفاده برای تحلیل داده ها، روش تحلیل تم بود. براساس دیدگاه براون و کلارک^۱ (۲۰۰۶)، فرآیند تحلیل تم زمانی آغار می شود که تحلیلگر، الگوهای معنی و موضوعاتی که جذابیت بالقوه دارند را مدنظر قرار می دهد. این تحلیل شامل یک رفت و برگشت مستمر بین داده ها و خلاصه های کدگذاری شده و تحلیل داده هایی است که ایجاد می شوند (براون و کلارک، ۲۰۰۶). در این تحقیق از روش تحلیل تم ارائه توسط براون و کلارک (۲۰۰۶) برای تحلیل یافته ها استفاده شد. روش گردآوری داده های تحقیق از طریق انجام مصاحبه های نیمه ساختاریافته بود و همچنین، مشارکت کنندگان در زمینه تحقیق شامل خبرگان دانشگاهی و اجرایی در زمینه خط مشی گذاری گردشگری بودند. روش انتخاب مشارکت کنندگان نیز به شکل هدفمند و براساس میزان دانش و تخصص افراد بوده است. خبرگان دانشگاهی مشارکت کننده شامل ۷ نفر که دارای حداقل تحصیلات کارشناسی ارشد و دکترا در زمینه گردشگری و همچنین دارای ۲ مقاله یا یک کتاب در زمینه خط مشی گذاری و خبرگان اجرایی نیز، ۱۴ نفر از مدیران و خبرگان شهرداری تهران بودند که دارای حداقل ۱۰ سال سابقه اجرایی در زمینه های مرتبط با گردشگری فرهنگی و با مدرک حداقل کارشناسی ارشد در رشته ی مدیریت و رشته های مرتبط به شکل هدفمند انتخاب شدند. مصاحبه های نیمه ساختاریافته براساس پروتکلی که با همفکری اساتید راهنما و مشاور و با توجه به خلاء تحقیقاتی موجود، صورت پذیرفت. مصاحبه ها در بازه زمانی ۴۵-۷۰ دقیقه ای و در محل کار خبرگان انجام گرفت. نهایتاً، پس از تحلیل داده ها و ایجاد الگوی تحقیق، اعتبار یافته ها و روایی و پایایی فرآیند تحلیل تم مورد بررسی قرار گرفت.

یافته های تحقیق

در این قسمت، گام های طی شده به منظور طراحی مدل براساس نظر براون و کلارک (۲۰۰۶) با روش تحلیل تم و یافته های به دست آمده بررسی شده است. گام های فرآیند تحلیل داده ها به شرح زیر است:

گام اول - آشنایی با داده ها: گام اول بررسی داده ها است. داده های این پژوهش براساس محتوای مطرح شده توسط خبرگان در مصاحبه های گردآوری شده است. به منظور اطمینان از اینکه تمام داده ها به شکل دقیق استخراج شده است، محتوای مصاحبه ها دو بار و در فاصله زمانی ۱۵ روزه بررسی شد. البته، در مواردی نیز که در مورد مطلب مطرح شده توسط خبرگان ابهام وجود داشت، برای رفع ابهام با آن ها تماس برقرار شد تا آن ها منظور خود را شفاف و صریح بیان کنند. پس از یادداشت برداری از محتوای مصاحبه ها، محقق به بررسی و بازخوانی چندباره یادداشت ها پرداخت و محتوای آن ها را به طور دقیق بررسی کرد و محتوای یادداشت برداری شده را با مطالب مطرح شده توسط خبرگان انطباق داد؛ این فرآیند تا زمانی ادامه داشت که محقق توانست تسلط کاملی بر محتوای مصاحبه ها پیدا کند و امکان استخراج داده جدیدی وجود نداشت.

گام دوم - ایجاد کدهای اولیه: پس از استخراج داده های حاصل از مصاحبه ها و پس از تسلط کامل بر محتوای آن ها، محقق به شناسایی کدهای اولیه مطرح شده توسط خبرگان پرداخت. کد یک ویژگی داده ها را معرفی می نماید که به نظر تحلیل گر جالب و با اهمیت به نظر می رسد (براون و کلارک، ۲۰۰۶). روش کار به این شکل بود که محقق پس از بررسی محتوای مطرح شده توسط هر خبره، برای هر مطلب مطرح شده که به یک موضوع خاص اشاره دارد، یک کد استخراج می کرد. در ادامه، چند نمونه متن مصاحبه و کدهای استخراج شده مشارکت ذی نفعان در شکل گیری خط مشی های گردشگری فرهنگی در جدول ۱ آمده است.

¹ Braun & Clarke

جدول ۱: نمونه‌ای از متن مصاحبه‌ها و کدهای شناسایی شده برای مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی

کد شناسایی شده	متن مصاحبه
گردآوری مشخصات ذی‌نفعان	اینکه ذی‌نفعان گردشگری فرهنگی دقیقا چه کسانی هستند و جایگاه و نقش آن‌ها چیست، مسأله‌ای است که آگاهی کاملی در مورد آن وجود ندارد. حتی در مورد اینکه چه ذی‌نفعان و در چه حدی باید در خط‌مشی‌گذاری گردشگری دخالت کنند، آگاهی محدودی وجود دارد.
تعیین توانمندی‌های ذی‌نفعان	نه تنها باید ذی‌نفعان به طور کامل شناخته شوند، بلکه توانمندی‌ها و ظرفیت‌های آن‌ها نیز باید تعیین گردد. مثلا، یک فعال گردشگری با ۳۰ سال سابقه و تجربه بالا با یک فرد تازه‌کار در یک رده قرار نگیرند.
ایجاد پایگاه داده ذی‌نفعان	باید پایگاه داده‌ای ایجاد شود که تمام ذی‌نفعان گردشگری فرهنگی و توانمندی‌ها و قابلیت‌های آن‌ها و نیز تجارب و سوابق آن‌ها مستندسازی گردد تا بتوان درک درستی از شرایط و ظرفیت‌های موجود به دست آورد.
به روز رسانی اطلاعات ذی‌نفعان	خیلی از داده‌هایی که از ذی‌نفعان گردشگری وجود دارد تاریخ گذشته و مربوط به سالیان قبل است. مثلا، کسی که ۱۰ سال پیش یک آژانس گردشگری داشته و الان فعالیت ندارد، هنوز در پایگاه داده به عنوان یک آژانس فعال شناخته می‌شود.
تحلیل قدرت و جایگاه ذی‌نفعان	فراتر از داده‌ها و اطلاعات کاری ذی‌نفعان، باید درک درستی از میزان قدرت هر ذینفع وجود داشته باشد.
تعیین ذی‌نفعان کلیدی	در سیاستگذاری معمولا باید نقش پررنگ‌تری به ذی‌نفعان کلیدی داد. مثلا، یک شرکتی که فعالیت گسترده‌ای دارد و یا یک فردی که قدرت رایزنی بین‌المللی زیادی دارد، باید بیشتر درگیر شوند و نظرات آن‌ها دیده شود.
تعیین دامنه و محدوده فعالیت ذی‌نفعان	اینکه همه ذی‌نفعان را در یک سطح ببینیم و بخواهیم به یک اندازه از مشارکت آن‌ها استفاده کنیم، درست نیست. باید با توجه به ظرفیت و توانمندی ذی‌نفعان و نیز زمینه فعالیت آن‌ها محدوده‌ای برای مشارکت تعیین کرد.

فصلنامه خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت

مرحله ۵- تعریف و نام‌گذاری تم‌ها: پس از اینکه دسته‌بندی تم‌ها نهایی گردید، نسبت به نام‌گذاری آن‌ها اقدام شد.

نهایتا، نتایج تحلیل تم‌مربوط به مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی در جدول ۲ ارائه شده است که بر این اساس مضامین سازمان‌دهنده شناسایی شده شامل شناسایی ذی‌نفعان، توسعه بستر مشارکت ذی‌نفعان، ارتباط موثر با ذی‌نفعان، حمایت از ذی‌نفعان، ترغیب ذی‌نفعان، تاکید بر مشارکت حداکثری ذی‌نفعان، ایجاد ساختار مشارکت ذی‌نفعان، مسأله‌شناسی از نگاه ذی‌نفعان و همراستایی بین ذی‌نفعان هستند.

مرحله ۳- سازماندهی تم‌ها: پس از اینکه کدهای اولیه شناسایی شده و با بررسی دقیق محقق و انطباق با مصاحبه‌ها نهایی شدند (مضامین پایه)، در مرحله بعد، کدهایی که از نظر محتوا با هم یکسان بوده و با هم اشتراک داشتند، توسط محقق ادغام شدند و مضامین سازمان‌دهنده را شکل دادند. در ادامه نیز، مولفه‌هایی که از نظر محتوایی دارای اشتراک بودند، با هم ادغام شده و مضامین فراگیر را ایجاد کردند.

مرحله ۴- بازبینی تم‌ها: در این گام، پس از اینکه تم‌ها شناسایی شدند و نقشه آن‌ها ترسیم شد، نقشه تم‌ها بررسی گردید که نشان‌دهنده دارای ساختاری قابل قبول و مطلوب است.

جدول ۲: نتایج تحلیل تم مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی	شناسایی ذی‌نفعان	گردآوری مشخصات ذی‌نفعان، تعیین توانمندی‌های ذی‌نفعان، ایجاد پایگاه داده ذی‌نفعان، به روز رسانی اطلاعات ذی‌نفعان، تحلیل قدرت و جایگاه ذی‌نفعان، تعیین ذی‌نفعان کلید و تعیین دامنه و محدوده فعالیت ذی‌نفعان
	توسعه بستر مشارکت ذی‌نفعان	گسترش تعاملات رو در رو، ایجاد اتاق‌های فکر، ایجاد بستر الکترونیک برای تعاملات، برگزاری سمینارها و جلسات دوره‌ای، ایجاد کانال‌های رسمی ارتباط با ذی‌نفعان، بهره‌گیری از ظرفیت کانال‌های غیررسمی و توسعه ارتباطات الکترونیک با ذی‌نفعان (از جمله شبکه‌های اجتماعی)
	ارتباط موثر با ذی‌نفعان	نظرخواهی و مشورت با ذی‌نفعان، تاکید بر خردگرایی جمعی، اطلاع‌رسانی مستمر به ذی‌نفعان، رسیدگی به خواسته‌ها و انتظارات ذی‌نفعان، رسیدگی به شکایات ذی‌نفعان و پاسخگویی به ذی‌نفعان
	حمایت از ذی‌نفعان	پشتیبانی قانونی از ذی‌نفعان، حراست از منافع ذی‌نفعان، رفع موانع مشارکت ذی‌نفعان، تسهیل قوانین برای مشارکت ذی‌نفعان، دانش‌افزایی ذی‌نفعان و آموزش و توسعه ذی‌نفعان
	ترغیب ذی‌نفعان	ارائه مشوق برای مشارکت ذی‌نفعان، پرهیز از رفتارهای نامبشی در مشارکت دادن ذی‌نفعان، توجه و پیگیری جدی مطالبات ذی‌نفعان، عمل‌گرایی در رابطه با دغدغه‌های ذی‌نفعان، احترام به ذی‌نفعان، ارتقای اعتماد با ذی‌نفعان و توجیه و متقاعد کردن ذی‌نفعان
	تاکید بر مشارکت حداکثری ذی‌نفعان	همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد، استفاده حداکثری از ظرفیت بخش خصوصی، مشارکت دادن نخبگان، بهره‌گیری از ظرفیت ذی‌نفعان محلی، زمینه‌سازی مشارکت شهروندان، میدان دادن به شرکت‌های دانش‌بنیان و فناوری و مشارکت دادن کلیه نهادها و سازمان‌های درگیر
	ایجاد ساختار مشارکت ذی‌نفعان	تعریف ضوابط و قواعد مشارکت ذی‌نفعان، تعریف مکانیزم‌های مشارکت ذی‌نفعان، رفع موانع بوروکراتیک مشارکت ذی‌نفعان، تعریف زمینه‌های مشارکت برای هر یک از ذی‌نفعان و شفاف‌سازی فرآیندهای مشارکت ذی‌نفعان
	مساله‌شناسی از نگاه ذی‌نفعان	بررسی عوارض و آثار مساله برای هر یک از ذی‌نفعان، بررسی جوانب مساله از نگاه ذی‌نفعان، شناسایی دغدغه‌های ذی‌نفعان در مورد مسائل، مساله‌یابی از طریق ذی‌نفعان، تاکید بر شواهد در مورد مسائل ذی‌نفعان و تاکید بر توافق حداکثری ذی‌نفعان در شناخت مسائل
	همراستایی بین ذی‌نفعان	شناسایی و تاکید بر منافع مشترک ذی‌نفعان، مدیریت تعارضات ذی‌نفعان، تعریف اهداف و چشم‌انداز مشترک برای ذی‌نفعان، هم‌افزایی بین ذی‌نفعان، اعتمادسازی بین ذی‌نفعان و تقویت همدلی و انسجام بین ذی‌نفعان

سال چهاردهم / شماره چهل و نهم / بهار ۱۴۰۲

همچنین، فرآیند تحلیل تم منجر به شناسایی مجموعه گردید که یافته‌های به دست آمده در جدول ۳ ارائه شده است. ای عوامل پیشران، تعدیل‌گر، زمینه‌ای و نیز پیامدها

الگوی تحلیلی مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
عوامل تعدیل‌گر	ویژگی‌های ذی‌نفعان	قدرت چانه‌زنی ذی‌نفعان، توانمندی ذی‌نفعان، اهداف و منافع ذی‌نفعان، قدرت تشکلی ذی‌نفعان، نفوذ ذی‌نفعان در دولت و نهادهای حاکمیتی و نوع نگرش ذی‌نفعان
	ویژگی‌های مساله خط‌مشی	پیچیدگی مساله خط‌مشی، گستره تأثیر مساله خط‌مشی، فراگیر بودن مساله خط‌مشی و وضوح جوانب مختلف مساله خط‌مشی
	ویژگی‌های مدیران	سبک مدیریت، باورهای ضمنی و نگرش مدیران، تحصیلات مدیران، سابقه کاری و تجربه مدیران و صلاحیت و شایستگی مدیران
عوامل زمینه‌ای	ویژگی‌های سازمانی شهرداری تهران	ساختار سازمانی، بوروکراسی سازمانی، فرهنگ سازمانی، چابکی سازمانی، دموکراسی سازمانی و شایستگی و توانمندی کارکنان
	محیط سیاسی	میزان باز بودن فضای سیاسی، میزان جناح‌گرایی، عدالت سیاسی، قدرت سیاسی دولت، سطح مشارکت سیاسی، پذیرش و مشروعیت دولت و وجهه و اعتبار دولت
	محیط قانونی	اسناد و قوانین بالادستی، قوانین اجرایی شهرداری، ساختار قانونی و آیین‌نامه‌های شهرداری، سلسله مراتب قانونی شهرداری و ساختار سیاستگذاری در شهرداری
	محیط فرهنگی و اجتماعی	سرمایه اجتماعی، باورهای دینی و مذهبی، تعهدات و ارزش‌های انقلابی، فرهنگ ملی و آگاهی عمومی
محیط اقتصادی	نرخ تورم، تحولات اقتصادی، تحریم و شرایط محیط کسب و کار	

=====

توسعه خدمات الکترونیک، ارتباطات الکترونیک از جمله شبکه های اجتماعی، دولت الکترونیک و تغییرات مستمر فناوری	محیط تکنولوژی	
کیفیت پایین سیاست های گردشگری، عدم تحقق اهداف سیاست های گردشگری و عدم پذیرش سیاست های گردشگری	پیشران های سیاستگذاری گردشگری	پیشران ها
رشد روزافزون صنعت گردشگری، وجود جاذبه های متعدد گردشگری فرهنگی، قابلیت جایگزینی درآمدهای گردشگری به جای نفت و وجهه مناسب ایران در بین کشورهای اسلامی	پیشران های گردشگری	
سند چشم انداز ۱۴۰۴، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، برنامه های پنج ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و الزامات اسناد بخشی صنعت گردشگری	پیشران های اسناد بالادستی	پیامدها
بهبود کیفیت سیاست ها، تعیین دستور کار مناسب خط مشی و بهبود اجرای خط مشی	پیامدهای سیاستگذاری	
ارتقای اثربخشی، بهبود کارایی و افزایش عملکرد سازمانی	پیامدهای سازمانی	
رضایت شهروندان و تعهد ذی‌نفعان	پیامدهای ذی‌نفعان	

است. برای اطمینان از مورد تایید بودن ساختار الگوی تحقیق، از ۴ نفر از خبرگان نظرخواهی به عمل آمد و الگوی ایجاد شده به تایید آن‌ها رسید.

نهایتاً، پس از شناسایی و دسته بندی تم ها، الگوی مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی استخراج شد که در بالا ارائه شده

اعتبارسنجی مدل تحقیق

پذیرش بودن نتایج پاسخ دهند (مریام، ۲۰۰۹). یافته های تحلیل تم و مدل تحقیق پس از نهایی شدن، توسط ۴ نفر از خبرگان با انجام اصلاحات جزئی مورد تایید قرار گرفت.

صادقی مقدم (۱۳۹۱) به نقل از مریام^۱ (۱۹۹۸) روایی در تحقیقات کیفی را چگونگی انطباق یافته های پژوهش بر واقعیات تعریف کرده است. این پرسش به دنبال این است که آیا چیزی که مطالعه و یافته شده، همان چیزی است که واقعاً وجود دارد و آیا آنچه محققین مشاهده می کنند، همان چیزی است که فکر می کنند اندازه گیری کرده اند. در این پژوهش از ۳ روش کثرت گرایی، بررسی توسط اعضاء و دوری از تعصبات برای تقویت اعتبار استفاده شده که در ادامه تشریح شده است:

۵) دوری از تعصبات: پژوهشگر باید در ابتدای تحقیق مفروضات، تمایل های تئوریک و تعصبات را شناسایی کند و مانع مداخله آن‌ها در فرآیند پژوهش گردد (مریام، ۲۰۰۹). در این پژوهش محقق تلاش کرد تنها پیش برنده فرآیند تحقیق باشد و به هیچ وجه نظرات و دیدگاه های شخصی و حتی زمینه و پیشینه علمی خود را در مرحله گردآوری و تحلیل داده ها دخالت ندهد. حتی در مواردی که امکان داشت به دلیل عدم بیان شفاف و صریح دیدگاه توسط خبره، محقق نظر شخصی خود را در تفسیر نظرات دخالت دهد، با خبره تماس برقرار شد تا نظر دقیق او مشخص شود. همچنین، در زمان انجام مصاحبه ها محقق هیچ گونه دخالتی در هدایت خبره به بیان مطالب خاص مدنظر خود نداشت و صرفاً به پرسیدن سوالات و ثبت نظرات اکتفا کرد.

الف) روش کثرت گرایی^۲: در این روش، چند منبع داده یا چند روش برای تأیید داده های در حال ظهور بکار می رود (مریام، ۲۰۰۹). برای تأیید معیار کثرت گرایی، علاوه بر متن مصاحبه با خبرگان و نکات مطرح شده توسط آن‌ها، تلاش شد از سایر ابزارهای دردسترس برای گردآوری داده از جمله گزارشات موجود و مشاهدات میدانی استفاده شود و نظرات خبرگان با آن‌ها تطبیق داده شود.

ب) روش بررسی توسط اعضاء^۳: در این روش از پاسخ دهندگان خواسته می شود تا به پرسش میزان مورد

³ member checks

¹ Merriam

² triangulation

M تعداد توافق در دو مرحله کدگذاری
 n1 تعداد واحدهای کدگذاری شده در مرحله اول
 n2 تعداد واحدهای کدگذاری شده در مرحله دوم
 بدین ترتیب از بین مصاحبه های انجام شده در این پژوهش، تعداد ۴ مصاحبه به عنوان نمونه انتخاب گردید و هر کدام در فاصله زمانی ۱۵ روز دو بار توسط محقق کد گذاری شد. سپس کدهای تعیین شده برای هریک از مصاحبه ها یک به یک با هم مقایسه شدند. در هر یک از مصاحبه ها، کدهای مشابه به عنوان "توافق" و کدهای غیرمشابه به عنوان "عدم توافق" مشخص گردید. قابلیت اعتماد یا پایایی نتایج پژوهش در جدول ۴ نشان داده است.

همچنین، معیار قابلیت اعتماد یا پایایی به پایداری داده ها در طول زمان و شرایط متفاوت اطلاق می شود. پایایی مصاحبه ها عمیقاً تحت تأثیر فرآیند کدگذاری است و درصد بالای توافق یا عدم توافق در کدگذاری به ترتیب نشان دهنده کم یا زیاد بودن پایایی مصاحبه است. به منظور بررسی قابلیت اعتماد نتایج پژوهش از ضریب توافق درصدی^۱ یا سنجش رابطه خام^۲ (نئوندورف^۳، ۲۰۰۲) که همخوانی بسیاری با روش سنجش پایایی بازآزمایی یا آزمون-آزمون مجدد^۴ (در پژوهش های کمی) دارد، بر اساس فرمول زیر استفاده گردید:

$$PAO=2M/(n_1+n_2)$$

PAO⁵ درصد توافق مشاهده شده (ضریب پایایی)

جدول ۴: قابلیت اعتماد یا پایایی نتایج پژوهش

مصاحبه	تعداد کدهای مرحله اول	تعداد کدهای مرحله دوم	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	درصد پایایی
۱	۲۸	۳۲	۲۸	۴	۰/۹۳
۲	۲۴	۲۶	۲۴	۲	۰/۹۶
۳	۲۰	۲۵	۲۰	۵	۰/۸۹
۴	۲۲	۲۳	۲۲	۱	۰/۹۷
کل	۲۳/۵	۲۶/۵	۲۳/۵	۳	۰/۹۵

همان طور که در جدول ملاحظه می شود، میانگین کدها در مرحله اول ۲۳/۵، میانگین کدها در مرحله دوم ۲۶/۵، میانگین توافقات ۲۳/۵، میانگین عدم توافقات ۳ و پایایی کل ۹۵ درصد است که با توجه به اینکه بالاتر از ۷۰ درصد می باشد، پایایی کدگذاری تایید گردید. همچنین، محقر و صادقی مقدم (۱۳۹۰)، در پژوهشی که انجام دادند، برای ارزیابی قابلیت اتکا بودن داده ها و تفسیرها، ترکیبی از معیارهای مورد استفاده در ارزیابی

تحقیقات تفسیری را مورد استفاده قرار داده اند. در این تحقیق نیز این معیارها برای سنجش کفایت فرآیند تحقیق مورد استفاده قرار گرفت. بر این اساس، معیارهای مربوط به پژوهش های تفسیری شامل اعتمادپذیری، انتقال پذیری، اتکاپذیری، تصدیق پذیری و راستی است (محقر و صادقی مقدم، ۱۳۹۰). نتایج سنجش کفایت فرآیند تحقیق در جدول ۵ ارائه شده است.

4 Test-retest method
 5 Percentage of Agreement Observation (POA)

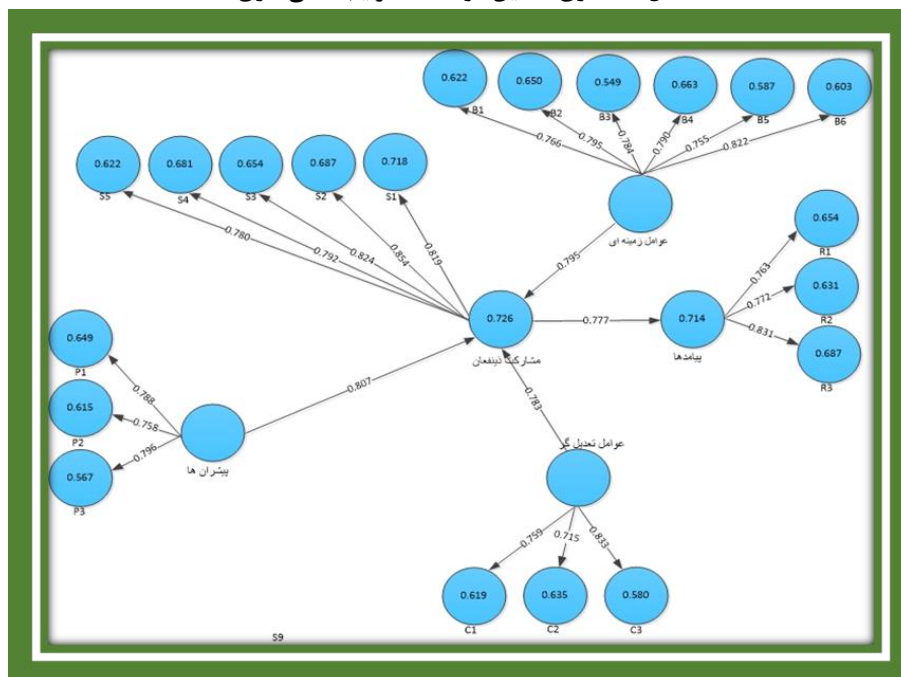
1 Raw Percent Agreement
 2 Crude Association
 3 Neuenndroef

جدول ۵: سنجش کفایت فرایند تحقیق

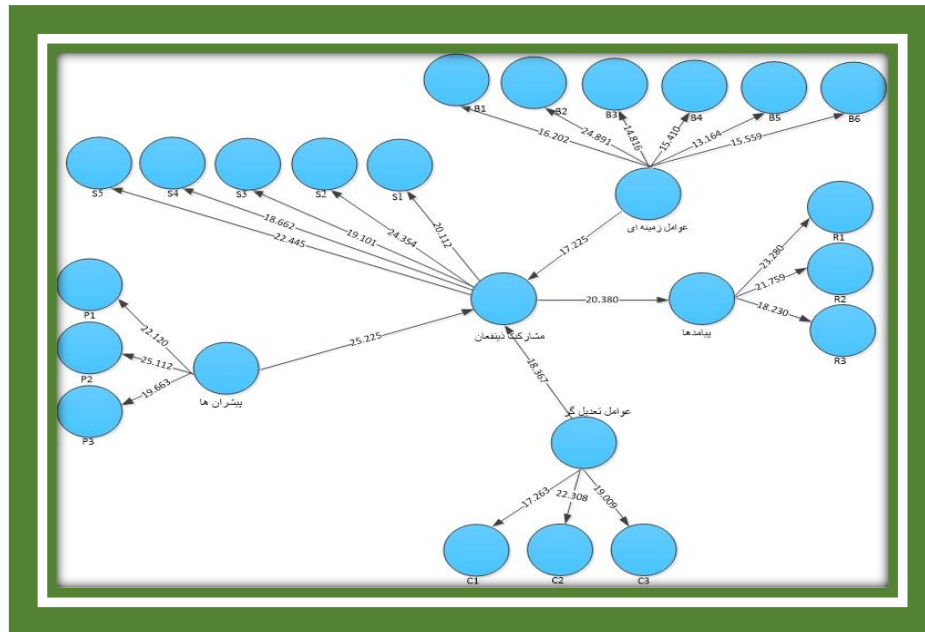
معیار	مفهوم معیار	توضیحات
اعتمادپذیری	میزانی که نشان می‌دهد نتایج حاصل از تحقیق تا چه حد نماینده داده‌های تحقیق است.	- بررسی متن مصاحبه‌ها دو بار در فاصله زمانی ۱۵ روزه - دریافت نظر دقیق و رفع ابهامات در محتوای مصاحبه‌ها و مطالب مدنظر مصاحبه‌شونده از طریق برقراری تماس مجدد با خبره - یادداشت برداری متن مصاحبه‌ها و تطبیق آن‌ها با محتوای مصاحبه‌ها
انتقال‌پذیری	میزانی که قابلیت بکارگیری یافته‌های تحقیق را در موقعیت‌های مشابه دیگر نشان می‌دهد.	- انجام مصاحبه‌ها با خبرگان دارای دانش علمی و سابقه اجرایی - بهره‌گیری از مصاحبه‌شوندگان که در زمینه گردشگری فرهنگی در حال فعالیت بودند.
اتکاپذیری	میزانی که منحصربودن یافته‌ها به زمان و مکان را نشان می‌دهد.	- مصاحبه با خبرگان با سابقه و متخصص در زمینه موضوع تحقیق - درخواست از خبرگان برای اظهارنظر بدون پیش فرض و براساس واقعیات و شرایط موجود صنعت گردشگری
تصدیق‌پذیری	میزانی که نشان می‌دهد تا چه حد تفسیرهای صورت گرفته، برآمده از مصاحبه‌شوندگان بوده و تحت تاثیر سوءگیری محقق نبوده است.	- تماس با خبرگان در موارد وجود ابهام در مطالب مطرح شده توسط آن‌ها و شفاف‌سازی نظرات آن‌ها - تلاش محقق برای کنار گذاشتن پیش فرض‌ها و نظرات خود چه در زمان انجام مصاحبه‌ها و چه در زمان استخراج و تحلیل داده‌ها.
راستی	میزانی که نشان می‌دهد تفسیرها تحت تاثیر اطلاعات نادرست یا طفره رفتن مصاحبه‌شوندگان قرار نگرفته است.	- جلب اعتماد و همدلی خبرگان در ابتدای مصاحبه با انجام توضیحات لازم در مورد هدف تحقیق و نحوه استفاده از نتایج آن - ایجاد جو دوستانه در طول مصاحبه با خبره و انجام مصاحبه در یک فضای غیررسمی و صمیمی برای بیان نظرات خود به شکل بی‌پرده و شفاف.

فصلنامه خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت

مدل ساختاری تحقیق در حالت ضرایب معنی‌داری

مدل ساختاری تحقیق در حالت استاندارد

می خورد. از این رو، در این تحقیق تلاش شد الگویی برای مشارکت ذینفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی در شهر تهران ارائه گردد. براساس یافته‌های تحقیق، الگویی برای مشارکت ذینفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی ارائه شد. ابعاد مشارکت ذینفعان شامل ابعاد شناسایی ذینفعان، توسعه بستر مشارکت ذینفعان، ارتباط مؤثر با ذینفعان، حمایت از ذینفعان، ترغیب ذینفعان، تاکید بر مشارکت حداکثری ذینفعان، ایجاد ساختار مشارکت ذینفعان، مساله شناسی از نگاه ذینفعان و همراستایی بین ذینفعان شناسایی گردید که می‌تواند باعث ارتقای مشارکت ذینفعان در خط‌مشی‌گذاری گردشگری فرهنگی شود. برای مشارکت مؤثر ذینفعان، باید در مورد آن‌ها و قابلیت‌ها و توانمندی‌هایی که دارند، شناخت وجود داشته باشد تا بتوان آن‌ها را به شکلی هدفمند در سیاست‌گذاری درگیر کرد. شناخت ناکافی نه تنها باعث عدم بهره‌گیری درست از تمامی ظرفیت‌های ذینفعان شده، بلکه باعث نارضایتی و حتی تعارض بین ذینفعان می‌شود. علاوه بر شناخت کامل، باید ارتباط مؤثر و مستمر با ذینفعان گردشگری فرهنگی ایجاد شود و از

بحث و نتیجه‌گیری

کشور ایران با توجه به زمینه و فرهنگ مذهبی و نیز بهره‌مندی از جاذبه‌ها و اماکن متعدد گردشگری فرهنگی، دارای ظرفیت بالقوه قابل توجهی است؛ در همین راستا، شهر تهران دارای ظرفیت‌ها و جاذبه‌های متعددی در زمینه گردشگری مذهبی است که کمتر مورد توجه قرار گرفته و تاکنون زمینه ارزش‌آفرینی و درآمدزایی از آن‌ها فراهم نشده است. از طرفی، گردشگری فرهنگی این ظرفیت را دارد که موجب توسعه ارزش‌های اسلامی و ایرانی به سایر کشورها شود و وجهه و جایگاه کشور را در منطقه و جهان ارتقاء دهد که البته مشارکت و نقش‌آفرینی مؤثر ذینفعان مختلف در این زمینه نقش مهمی دارند. بهره‌گیری از مشارکت ذینفعان مختلف در فرآیندهای سیاست‌گذاری گردشگری و اجرای آن‌ها مسأله‌ای است که تاکنون کمتر توسط سازمان‌های و نهادهای متولی در زمینه گردشگری فرهنگی مدنظر بوده و حتی در تحقیقات دانشگاهی هم چندان توجهی به آن نشده است. در تحقیقات پیشین خلاء وجود یک الگوی بومی و کاربردی که بتواند برای ارتقای مشارکت ذینفعان در زمینه خط‌مشی‌گذاری فرهنگی بکار رود، به چشم

=====

فرهنگی در شهر تهران شرایط مطلوبی دارد، فقدان بهره‌گیری مناسب از این ظرفیت‌ها و کسب درآمد مطلوب دیگر عاملی است که اهمیت توجه به ارتقای سیاستگذاری در این حوزه را متذکر می‌شود. نهایتاً، اسناد بالادستی کشور از جمله سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، برنامه‌های پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و الزامات اسناد بخشی صنعت گردشگری بر لزوم رهایی کشور از درآمدهای نفتی و توسعه بخش‌های جایگزین از جمله گردشگری تأکید دارند و از این جهت نیز ضرورت دارد از ظرفیت کلیه ذی‌نفعان در توسعه گردشگری فرهنگی استفاده شود.

همچنین، عوامل تعدیل‌گر شامل عواملی است که تأثیر اقدامات انجام شده در زمینه مشارکت ذی‌نفعان را تعدیل می‌کند. مثلاً اینکه ذی‌نفعان چه ویژگی‌هایی دارند و یا اینکه مدیران چه دیدگاهی دارند بر اثربخشی اقدامات مؤثر است. البته، ویژگی‌های مسأله‌خط‌مشی و شرایط سازمانی نیز در مورد سطح مشارکت ذی‌نفعان تأثیرگذار است. در مورد ویژگی‌های ذی‌نفعان باید گفت که اگرچه نقش‌آفرینی ذی‌نفعان در سیاستگذاری اهمیت زیادی دارد، اما اینکه ذی‌نفعان چه ویژگی‌هایی دارند می‌تواند میزان اثربخشی مشارکت آنان را تعدیل کند. مثلاً، اگر ذی‌نفعان قدرت چانه‌زنی یا نفوذ زیادی داشته باشند یا منابع و ظرفیت در اختیار آنان مناسب باشد و یا اینکه تشکل‌های قدرتمندی داشته باشند، می‌تواند مشارکت آنان اثر بیشتری داشته باشد. البته، ویژگی‌های مسأله هم بسیار مهم است و اینکه مثلاً یک مسأله پیچیده باشد و یا اینکه فراگیر باشد، می‌تواند مشارکت ذی‌نفعان را تحت تأثیر قرار دهد. دیگر عامل تعدیل‌گر، ویژگی‌های مدیران زمینه گردشگری فرهنگی است. اینکه مدیران چه باورهایی دارند و یا اینکه تاچه اندازه می‌توانند ذی‌نفعان مختلف را درگیر فرآیند خط‌مشی‌گذاری کنند، در اثربخشی اقدامات انجام شده برای مشارکت ذی‌نفعان مؤثر است. همچنین، عوامل زمینه‌ای مربوط به بستری است که مشارکت ذی‌نفعان در آن اتفاق می‌افتد. عوامل زمینه‌ای شامل شرایط اقتصادی، سیاسی، قانونی،

کانال‌های رسمی و مجازی برای ارتباط هرچه بیشتر ذی‌نفعان استفاده شود و آن‌ها ترغیب شوند تا حد امکان منابع و ظرفیت‌های خود را در سیاستگذاری و اجرای سیاست‌های گردشگری بکار گیرند. البته، نکته مهم در اینجا تأمین منافع ذی‌نفعان و تأکید بر منافع جمعی به جای منافع فردی است. از این رو، همراستا کردن کردن منافع ذی‌نفعان و تأکید بر منافع و نقاط مشترک باعث می‌شود این همبستگی و همگرایی بیشتر باشد. ایجاد بستر و نیز ساختار مشارکت ذی‌نفعان اقدام دیگری است که باید مورد توجه قرار گیرد. اینکه ذی‌نفعان را شناسایی کنیم و آن‌ها را ترغیب کنیم، ولی زمینه مشارکت آن‌ها را فراهم نکنیم، نه تنها باعث سرخوردگی آن‌ها می‌شود، بلکه مانعی بر سر راه اقدامات آینده نیز هست. نهایتاً، باید مسائل و مشکلات گردشگری و نیز سیاست‌ها از نگاه ذی‌نفعان و براساس دغدغه‌های آنان تعیین شود. متأسفانه در کشور بیشتر در سیاستگذاری نگاه از بالا به پایین حاکم است و اغلب سیاست‌ها براساس نظرات مدیران دولتی اتخاذ می‌شود و برای اجرا به ذی‌نفعان ابلاغ می‌شود و ذی‌نفعان کمتر دخالتی در این زمینه دارند. قطعاً، یکی از دلایل ضعف گردشگری در ایران نگاه دولتی و فقدان مشارکت مؤثر ذی‌نفعان است.

علاوه بر اقدامات مربوط به مشارکت ذی‌نفعان، در الگوی تحقیق مجموعه‌ای از عوامل پیشران، تعدیل‌گر و زمینه‌ای و نیز پیامدهای مشارکت ذی‌نفعان شناسایی گردید. عوامل پیشران مربوط به عواملی است که مشارکت ذی‌نفعان را ضروری می‌سازد. این عوامل هم مربوط به مسائل سیاستگذاری ضعیف در گردشگری فرهنگی بوده و هم مربوط به الزامات اسناد بالادستی و ظرفیت‌های بالقوه متعددی است که در کشور وجود دارد. از یک طرف، سیاستگذاری در زمینه گردشگری فرهنگی چندان مطلوب نبوده و نتوانسته دستیابی به عملکرد مطلوب را محقق کند که عمده دلیل آن نقش‌آفرینی غالب دولت است. رویکرد صرفاً دولتی باعث نگاه تک‌بعدی به مقوله خط‌مشی‌گذاری و عدم گنجاندن انتظارات و منافع سایر ذی‌نفعان شده است. از طرفی، با توجه به اینکه جاذبه‌ها و ظرفیت گردشگری

مغفول مانده در خط‌مشی‌گذاری یعنی گردشگری فرهنگی را مدنظر قرار داده و منجر به توسعه دانش علمی در این زمینه شده است.

در مجموع می‌توان گفت که ذی‌نفعان نقشی تعیین کننده در توسعه گردشگری فرهنگی دارند و استفاده از ظرفیت و پتانسیل آن‌ها می‌تواند نتایج ارزشمندی حاصل کند. براساس نتایج تحقیق، می‌توان گفت که برای مشارکت موثر ذی‌نفعان در خط‌مشی‌گذاری گردشگری فرهنگی باید از یک رویکرد علمی و بومی استفاده کرد که یافته‌های این تحقیق در این راستا است. البته، باید تاثیر عوامل متعددی که می‌تواند مشارکت را تحت تاثیر خود قرار دهد، در نظر گرفت. یافته‌های تحقیق نشان داد که مشارکت ذی‌نفعان یکی از حلقه‌های مفقوده در خط‌مشی‌گذاری گردشگری فرهنگی در ایران است که توجه به آن می‌تواند نتایج ارزشمندی به همراه آورد. نهایتاً، پیشنهاد می‌گردد در تحقیقات آتی نسبت به شناسایی ساز و کارهای مشارکت ذی‌نفعان و نیز شناسایی موانع موجود اقدامات لازم به عمل آید. همچنین، آسیب‌شناسی خط‌مشی‌گذاری گردشگری فرهنگی با رویکرد مشارکت ذی‌نفعان هم از نظر تاریخی و هم از نظر فرآیندی، دیگر پیشنهاد برای تحقیقات آتی است. البته، محدودیت مهم پژوهش حاضر این است که ذی‌نفعان فقط خبرگان دانشگاهی و اجرایی نیستند و افراد و گروه‌های دیگری از جمله دریافت‌کنندگان خدمات فرهنگی نیز می‌توانند به عنوان ذی‌نفعان پژوهش معرفی شوند. از این رو، پیشنهاد می‌گردد در تحقیقات آتی به منظور رفع این محدودیت و با تمرکز بر سایر ذی‌نفعان موجود، الگویی برای ارتقای مشارکت ذی‌نفعان در شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری فرهنگی ارائه شود. همچنین، پیشنهادات کاربردی تحقیق حاضر عبارتند از:

- پیشنهاد می‌گردد بستر رسمی و غیررسمی لازم برای مشارکت ذی‌نفعان فراهم شود و سعی شود تا حد امکان تعامل دوسویه و مستمر باشد. هر اقدامی که بتواند ذی‌نفعان را در خط‌مشی‌گذاری بیشتر درگیر کند، می‌تواند زمینه را برای بهبود خط‌مشی‌گذاری گردشگری فرهنگی فراهم کند.

فرهنگی و اجتماعی و تکنولوژیک است که می‌تواند بر مشارکت ذی‌نفعان تأثیر گذار باشد. با توجه به اینکه سیاست‌های گردشگری فرهنگی در بستر محیط تدوین و اجرا می‌شود، ویژگی‌های محیط نقش مهمی در کیفیت فرآیند خط‌مشی‌گذاری دارد. مثلاً، اینکه چه اندازه شرایط سیاسی جامعه فضا را برای مشارکت ذی‌نفعان فراهم کند یا اینکه محیط فرهنگی جامعه زمینه توسعه گردشگری فرهنگی را فراهم کند، در اثربخشی اقداماتی که برای مشارکت ذی‌نفعان انجام می‌شود، مؤثر است. نهایتاً، مشارکت ذی‌نفعان هم می‌تواند شرایط سیاست‌گذاری گردشگری فرهنگی را ارتقاء دهد و هم عملکرد سازمانی شهرداری تهران در این زمینه را بهبود داده و موجبات تأمین منافع ذی‌نفعان مختلف را فراهم کند. نهایتاً، آخرین عامل زمینه‌ای، ویژگی‌های سازمانی شهرداری تهران است که تا چه اندازه زمینه و بستر لازم را برای مشارکت ذی‌نفعان فراهم می‌کند. برای نمونه فرهنگ سازمانی حامی مشارکت یا بوروکراسی کم و دموکراسی سازمانی نقش مهمی می‌تواند در تسهیل مشارکت ذی‌نفعان ایفا کند. در تحقیقات پیشین از جمله تحقیق سانچز و همکاران (۲۰۲۱)، رایسین و همکاران (۲۰۱۸)، شیخ بگلو و همکاران (۱۳۹۹) و جهان‌دیده و همکاران (۱۳۹۶)، اگرچه بر اهمیت مشارکت ذی‌نفعان در خط‌مشی‌گذاری تاکید شده و حتی رهنمودهایی در این زمینه بیان شده، اما تحقیق حاضر توانسته الگویی جامع و کاربردی متناسب با شرایط بومی موجود در شهر تهران ارائه دهد. نتایج تحقیق حاضر ضمن اینکه با اکثر تحقیقات گذشته هم‌راستا است، اما فراتر از تحقیقات گذشته توانسته ضمن شناسایی ابعاد و مولفه‌های مشارکت ذی‌نفعان و عوامل موثر بر آن‌ها، در جهت ارتقای دانش علمی موجود در زمینه شکل‌گیری خط‌مشی‌های گردشگری مذهبی اقدام کند. یافته‌های تحقیق حاضر دارای ظرفیت عملیاتی شدن به دلیل نگاه کاربردی در زمینه مشارکت ذی‌نفعان است که تحقیقات پیشین فاقد این نگاه عملیاتی و کاربردی بودند و تنها به ارائه مجموعه‌ای از رهنمودها و قواعد کلی اکتفا می‌کردند. در مجموع، تحقیق حاضر در مقایسه با تحقیقات پیشین جامع‌تر و عمیق‌تر بوده و یکی از حوزه‌های

=====

۲. پروین، محمد، رضویان، محمدتقی و توکلی نیا، جمیله (۱۳۹۸). ارزیابی تأثیر گردشگری در توسعه اقتصادی شهر تهران. پژوهش‌های دانش زمین، سال دهم، شماره ۳۹، ۲۱۴-۲۳۰.

۳. جهانزاده، سامان، رحمتی، محمدحسین و زارعی متین، حسن (۱۳۹۶). طراحی مدلی برای خط‌مشی‌گذاری شبکه‌ای در حوزه گردشگری کشور. مدیریت فرهنگ سازمانی، دوره پانزدهم، شماره ۳، ۴۸۳-۵۰۲.

۴. جوانمردی، نظام، ایزدی، جهانبخش و جلالی، رضا (۱۳۹۷). برنامه ریزی و سیاست‌گذاری توسعه صنعت گردشگری بر پایه ایفای نقش ستون‌های دولت محلی کارآمد در ایران. پژوهش‌های گردشگری و توسعه پایدار، سال اول، شماره ۳، ۸۵-۱۱۰.

۵. دانایی فرد، حسن، جاوید، داریوش و فانی، علی اصغر (۱۳۹۱). ارتقای ظرفیت گردشگری جمهوری اسلامی ایران: تحلیلی بر ابزارهای خط‌مشی‌گذاری ملی گردشگری. مطالعات مدیریت گردشگری، دوره هفتم، شماره ۱۹، ۱-۲۴.

۶. رمضانپور، دانیال، عبدالحمید، مهدی و رضائیان، علی (۱۴۰۰). ساختاردهی به مسئله عدم مشارکت نخبگان در تدوین سیاست‌های عمومی نظام جمهوری اسلامی ایران. سیاست‌های راهبردی و کلان، دوره نهم، شماره ۴، ۷۴۹-۷۷۲.

۷. شیبانی نیا، کفاح، عبداللهی، صدیقه و محمدزاده، مرجان (۱۴۰۰). مروری بر گردشگری و اثرات آن؛ گامی به سوی توسعه پایدار. فصلنامه انسان و محیط زیست، شماره ۵۸، ۱۹۹-۲۱۱.

۸. شیخ بگلو، زین‌العابدین، تیمورزاد، کاوه، گیوریان، حسن و عباس‌زاده، سهرن یداله (۱۳۹۹). ارائه مدل مشارکت ذی‌نفعان در خط‌مشی‌گذاری عمومی در سازمان غذا و داروی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دوره چهارم، شماره ۴، ۴۹۸-۴۸۸.

۹. کروی، مهدی، یآوری گهر، فاطمه، زارع، رحیم و عباسی، دیاکو (۱۳۹۹). موانع اجرای سیاست گردشگری در ج.ا.ایران: ارائه چارچوبی مفهومی. برنامه ریزی و توسعه گردشگری، دوره نهم، شماره ۳، ۴۳-۶۶.

۱۰. گلدار، زهرا، امیری، مجتبی، قلی‌پور سوتی، رحمت‌الله و معظمی، منصور (۱۳۹۶). طراحی چارچوب

- پیشنهاد می‌گردد ذی‌نفعان گردشگری فرهنگی شناسایی شده و بانک اطلاعاتی جامع از آن‌ها تهیه گردد. همچنین، بانک اطلاعاتی ذی‌نفعان به طور دوره‌ای به روز رسانی شود.

- پیشنهاد می‌گردد بستر قانونی لازم برای مشارکت ذی‌نفعان در خط‌مشی‌گذاری فرهنگی ایجاد شود و حتی برای آنان در کنار حق اظهارنظر و بیان دیدگاه‌ها، حق رأی نیز ایجاد شود تا انگیزه و انرژی بالاتری برای مشارکت داشته باشند.

- پیشنهاد می‌گردد برنامه‌ای بلندمدت برای توسعه گردشگری فرهنگی با محوریت مشارکت ذی‌نفعان ایجاد شود و نحوه نقش‌آفرینی هر یک از ذی‌نفعان تعیین شود. البته، تدوین این سند نیز با مشارکت کلیه ذی‌نفعان انجام پذیرد.

- پیشنهاد می‌گردد ذی‌نفعان گردشگری فرهنگی با اجرای برنامه‌های آموزشی و ترویجی هم‌از نظر دانش و هم‌از نظر مهارت‌های لازم برای نقش‌آفرینی موثر در فرآیند خط‌مشی‌گذاری توانمند شوند.

- پیشنهاد می‌گردد از مدیرانی که تجارب موفقی در زمینه تعامل و ارتباط موثر با ذی‌نفعان دارند و نیز به دموکراسی در سیاست‌گذاری باور دارند در زمینه گردشگری فرهنگی استفاده شود تا بتوانند در جهت جلب مشارکت حداکثری ذی‌نفعان اقدام کنند.

- پیشنهاد می‌گردد از ظرفیت شرکت‌های دانش‌بنیان و نخبگان و همچنین اساتید دانشگاهی برای ارتقای نگاه علمی در زمینه خط‌مشی‌گذاری گردشگری فرهنگی استفاده شود.

منابع

۱. اکبری، مجید، طاهرپور، فاطمه، بوستان احمدی، وحید و فولادی، عاطفه (۱۳۹۹). مدل‌سازی ساختاری تفسیری عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری مذهبی در ایران با رویکرد آینده‌پژوهی. گردشگری و توسعه، سال نهم، شماره ۴، ۲۸۵-۲۹۶.

۱۳. مختاریان پور، مجید (۱۳۹۶). طراحی شبکه اجرای تعاملی سیاست های فرهنگی کشور. راهبرد فرهنگ، دوره دهم، شماره ۴۰، ۹۵-۱۲۸.
۱۴. ویسی، هادی (۱۳۹۶). بررسی سیاست گذاری صنعت گردشگری در قوانین بالادستی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست نگذاری عمومی، دوره هفتم، شماره ۲۵، ۹۳-۱۱۲.
۱۵. یوسفی، جواد (۱۳۹۷). تحلیل اهمیت عملکرد خدمات گردشگری مذهبی (مورد مطالعه: شهرستان بیرجند). مجله برنامه ریزی و توسعه گردشگری، سال هفتم، شماره ۲۴، ۳۸-۵۸.
- مفهومی درگیرسازی ذی نفعان در خط مشی گذاری عمومی. دانش حسابرسی سال هفدهم، شماره ۶۶، ۸۱-۱۰۵.
۱۱. فیروزجاییان، علی علی اصغر، یوسفی، ندا و میرمحمدتبار، احمد (۱۳۹۳). تحلیل کارکردی گردشگری مذهبی در ایران. مجله برنامه ریزی و توسعه گردشگری، سال سوم، شماره ۸، ۱۴۳-۱۶۵.
۱۲. عباسی، حمیده و دانش فرد، کرم الله (۱۴۰۰). الگوی مشارکت شهروندان در مرحله اول خط مشی گذاری عمومی (شناسایی مسائل عمومی). مطالعات بین رشته ای دانش راهبردی، دوره یازدهم، شماره ۴۲، ۲۷۰-۲۴۷.

- Alkhafaji, A.F. (1989). A Stakeholder Approach to Corporate Governance. Managing in a Dynamic Environment. Quorum: Westport, CT.
- Baptista, L., Baptista, M. & Nechita, F. (2019). Tourism and public policy. Economic Sciences, 12 (1), 77-86.
- Beerheide, P. A., Catalano, S. L., Graziano, P. R. & Zimmermann, K. (2015). Stakeholder participation and policy integration in local social and employment policies: Germany and Italy compared. Journal of European Social Policy, DOI: 10.1177/0958928715594543.
- Dong Y., Zhao S. & Herrera-Viedma, E. (2018). A self-management mechanism for non-cooperative behaviors in large-scale group consensus reaching processes. IEEE Transactions on Fuzzy Systems, 26(6).
- Krom M.P.M.M. (2017). Farmer participation in agri-environmental schemes: Regionalization and role of bridging social capital. Land Use Policy, 60.
- Panasiuk, A. & Ewa, W. (2021). Social Aspects of Tourism Policy in the European Union. The Example of Poland and Slovakia. Economies, 9, 16.
- Langeveld, K., Stronks, K. & Harting, J. (2016). Use of a knowledge broker to

- establish healthy public policies in a city district: a developmental evaluation. BMC Public Health, 16(1), 271.
- Luyet, V., Schlaepfer, R., Parlange, M. B. & Buttler, A. (2012). A framework to implement Stakeholder participation in environmental projects. Journal of Environmental Management, 111, 213-219.
 - Raišienė A.G., Podvezko A. & Bilan Y. (2018). Feasibility of stakeholder participation in organizations of common interest for agricultural policy making. Polish Journal of Management Studies, 18(1), 277-295.
 - Sánchez, M., Castro-Serrano, J. & Robina-Ramírez, R. (2021). Stakeholders' Participation in Sustainable Tourism Planning for a Rural Region: Extremadura Case Study (Spain). Land, 10, 553.
 - Stevenson, N., Airey, D., & Miller, G. (2008). Tourism policy making: The policymakers' perspectives. Annals of Tourism Research, 35(3), 732-750.
 - Vitalisova, K., Svidronova, M. M. & Muthova, N. J. (2021). Stakeholder participation in local governance as a key to local strategic development. Cities, 118, 103363.

Designing a Stakeholder Participation Model in the Formation of Cultural Tourism Policies (Case Study: Tehran City)

Seyed Mostafa Taghavi¹- karamollah Daneshfard ^{2*}- Naser Mirsepasi³

Abstract

Background and Aim: The city of Tehran has a lot of potential in the fields of culture and culture, which is not used due to problems in this field. Therefore, the aim of the research is to provide a model of stakeholder participation in the formation of cultural policies in Tehran.

Method: The current research is considered to be a Qualitative Research from the perspective of the developmental-applicative audience and also from the method point of view. In order to design the research model, the theme analysis method was used. The participants in the research included 21 university experts as well as Tehran municipality managers who were selected in a purposeful way. The data collection method was semi-structured interview.

Results: The findings of the research showed that the dimensions of stakeholders' participation in the field of cultural tourism policymaking include things such as identifying and developing the platform for stakeholders' participation, communication and effective support, persuasion, emphasis on maximum participation and creating a structure of participation and paying attention to the problem ology from the point of view of the stakeholders and alignment between them. Finally, based on the identified variables, the research model was created

Conclusion: The effective participation of stakeholders can be effective in improving the process of policy making and development of cultural tourism, which requires attention to the identified effective factors.

Keywords: Implications for Policy, Characteristics of Beneficiaries, Policy Drivers, Tourism Drivers

¹ PhD student, Department of Public Administration, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran taghavi1366@gmail.com

² * Professor, Public Administration Department, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (**Corresponding Author**) daneshfard@srbiau.ac.ir

³ Professor, Public Administration Department, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran Mirsepasi@srbiau.ac.ir